

MYTE: Sled Christian 2. en rille i bordet på Sønderborg Slot? ¹

Mytedrab

Året er 1532. Christian 2. er netop blevet fængslet på Sønderborg Slot. Han er kongen, der siden sin kroning i 1513 har stræbt efter at blive konge over et samlet Skandinavien. Han har spejlet sig i de største europæiske fyrstedømmer, og med sit bryllup med den tyske kejsers barnebarn, Elisabeth af Habsburg, har han gjort et af danmarkshistoriens bedste partier.

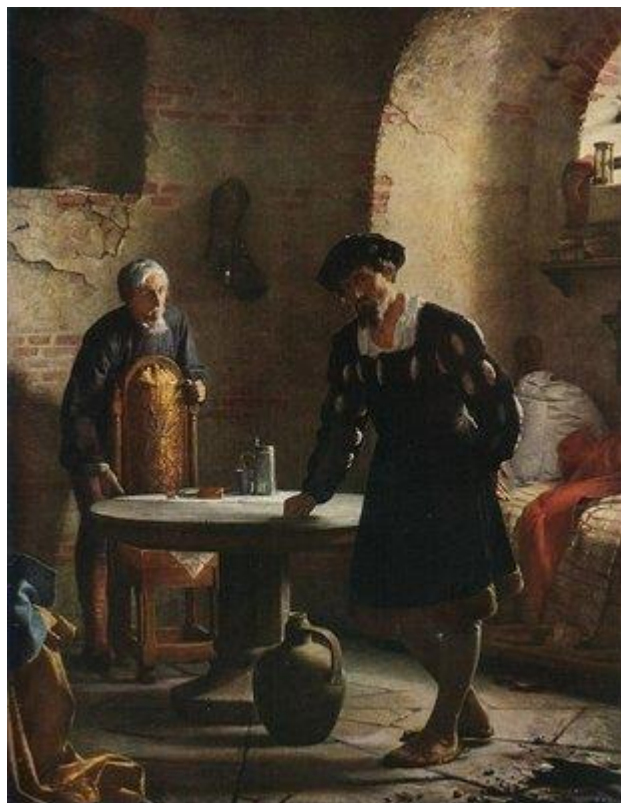
På trods af alt dette går det så frygteligt galt for Christian. Først fratages han i 1523 kongemagten, fordi adelen foretrækker hans onkel (Frederik 1.). Da han otte år senere forsøger at generobre riget via et indfald i Norge, ser det næsten ud til at lykkes, men til sidst falder også det sammen. Christian 2. lokkes til Danmark med løfte om frit lejde, men igen går det galt. Den detroniserede monark føres til Sønderborg Slot, som de næste mange år vil blive rammen om hans fangenskab.

Man ser det næsten for sig: I desperation og på grænsen mellem genialitet og galskab vandrer Christian rundt i sin trange celle med den ene tommelfinger konstant hvilende på marmorbordpladen, hvor en rille vil blive efterladt til eftertiden som vidnesbyrd om monarkens sørgelige skæbne. Dette er en myte, men historien er et godt eksempel på, hvordan myter opstår og udvikler sig – og med tiden kan blive meget sejlivede.

Arild Huitfeldts beskrivelse af de trange kår

I tiden umiddelbart efter fængslingen i 1531 forsikrer Frederik 1. omverdenen om, at Christian 2. sidder i et fyrsteligt fangenskab, og det er egentlig den eneste samtidige beskrivelse vi har.

Første gang vi hører noget konkret om Christian 2.s fængselsforhold er hos historikeren Arild Huitfeldt (1546-1609). I 1590'erne beskriver han, hvordan Christian blev isoleret med en dværg som eneste selskab i et lille rum. Døren blev tilmuret, så den eneste kontakt med omverdenen var et lille vindue, hvor der blev sendt mad igennem. Denne beskrivelse skal formentlig ses i lyset af, at Christian 2. på Huitfeldts tid stadig var meget upopulær. Det var derfor vigtigt at understrege, at han blev straffet, også for at advare senere herskere mod at sætte sig op mod adelen. Men beskrivelsen

Figur 1 Guldaldermaleren Carl Blochs maleri af Christian 2. i fangenskab på Sønderborg Slot.

¹ Kilde: http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/myte-sled-christian-2-en-rille-i-bordet-paa-soenderborg-slot/?no_cache=1&cHash=66d7cf7044137f8f9c24e75e2b25ac22

fik utrolig stor betydning for eftertidens billede af situationen, fordi dette var den kilde, der tidsmæssigt kom tættest på begivenhederne.

Erik Pontoppidans beskrivelse af rillen i gulvet

I dag er tårnet, hvor Christian 2. var fængslet, borte. Det blev nedrevet i 1754 i forbindelse med en generel ombygning af Sønderborg Slot, men teologen og historikeren Erik Pontoppidan (1698-1764) nåede at besøge det inden. I sit værk "Danske Atlas" fra 1763 beskriver han rummet således:

"Hans [Christian 2.s] Fængsel har jeg for 40 Aar siden, da Slottet ikke var ombyggt, seet i et rundt Taarn med en Kamin, omkring hvilken fandtes ligesom en Fodstie, slidt i de røde Steen Fliser ved Kongens daglige Spadsere-Gang. Ja i Vindves-Karmene af tykt Ege-Træe, saaes udskaaren en Side-Tegning af Kiøbenhavns Slot, uden Tvivl af hans egen Haand efter Imagination og forrige Tidens Hukommelse."

Der er altså her tale om en rille i gulvet frembragt ved, at Christian (og måske også andre) har gået rundt i rummet. At han slider på sit fodtøj kan vi få bekræftet fra de bevarede regnskaber, hvor der f.eks. i 1537 blev indkøbt 16 par sko til kongen – de var dog formentlig tænkt som et lager, der skulle holde i flere år.

H.H. Behrmanns beskrivelse og Carl Blochs maleri

Pontoppidans beskrivelse var meget faktuel og byggede primært på egne observationer. Denne beskrivelse bliver ca. 50 år senere taget op af historikeren Hans Heinrich Behrmann (1776-1836), der i sin bog om Christian 2. (1812) på dramatisk vis søger at genskabe Christian 2.'s fængselsforhold. Her fik myten den form, vi kender i dag:

"(...) han bemalede sit Helvedes Vægge med alle slags Figurer, iblandt hvilke en Tegning af Kjøbenhavns Slot især skal have udmærket sig ved sin Nøjagtighed. Bevægelse gjorde han sig ved at gaae omkring et Marmorbord, der stod midt i Fængslet. Han plejede at sætte sin ene Finger paa Bordet, og den Rende han derved gjorde i samme, tilkendegav, hvor mange, maaske millioner Gange, han havde gjort sin ulyksalige Vandring."

Denne fortælling vandt hurtigt udbredelse og blev i 1871 illustreret af guldaldermaleren Carl Bloch (1834-90) med det berømte nationalromantiske maleri "Christian II i Sønderborg Fængsel".

A.D. Jørgensens arkivstudier: Et luksuriøst fangenskab

Historien om Christian 2.s tilfangetagelse blev i slutningen af 1800-tallet af mange sidestillet med tabet af Sønderjylland, der nu var "tilfangetaget" af Tyskland. Solidaritet med danmarkshistoriens tragiske skæbner blev en del af den nationale identitet. Måske derfor blev myten om det hårde fangenskab og om rillen i bordet også ved med at være populær på trods af, at historikeren A.D. Jørgensen (1840-97) i 1892 via fremkomne regnskaber fra Christian 2.s tid på Sønderborg Slot kunne påvise, at fangenskabets havde været særdeles luksuriøst. Og selv om det er bevist, at eksmonarken hverken havde været isoleret eller udsultet, er det stadig denne myte om det trøstesløse fangenskab, der er fremtrædende i danske skolebøger helt indtil starten af 1960'erne. Stadig i dag spørger mange af Sønderborg Slots museumsgæster om, hvor bordet med rillen er, så det må siges at være danmarkshistoriens mest berømte fiktive møbel.